

УДК 796.355.032.2(091)

ПЕРШІ ТУРНІРИ З ХОКЕЮ НА ТРАВІ НА ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРАХ ТА ПЕРЕДУМОВИ ЇХ ВИНИКНЕННЯ

Кривенко Ю.О., Курочкін В.Г.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

У статті висвітлено особливості виникнення та розвитку хокею на траві у світі. Появу на території Європи ігор схожих на хокей вчені пов'язують з впливом римських воїнів на континенті. Вони запозичили гру у греків та розповсюдили її між іншими жителями прилеглих держав. Головним осередком розвитку сучасного хокею на траві стали школи та університети Англії в другій половині XIX ст. Важливим етапом у розвитку гри вважають включення її до програми Олімпійських ігор.

Ключові слова: хокей на траві, турнір, історія, спортивні ігри, Олімпійські ігри.

Постановка проблеми. Хокей на траві – одна з найбільш древніх спортивних ігор. На стіні однієї з пірамід у Бені Хасан в долині Нілу, зображені два гравця з ключками, що борються за м'яч. Це свідчить, що в Єгипті в хокей на траві грали ще за 2000 р. до н. е. У історичних документах є записи про те, що ігри, схожі на хокей, були у стародавніх японців (качі і дакіу), в індіанців-ацтеків (чеука) [5, с. 5]. У афінському Акрополі зберігся барельєф, на якому зображена група з шести чоловік з ключками, двоє з них вводять м'яч в гру. Вчені встановили, що зображення належить приблизно до 490 рр. до н.е., тобто були зроблені незадовго до бою у Марафоні між персами і греками. Наступний зі збережених і виявлених історичних пам'яток гри відноситься тільки до 1200 р. н.е. На товстому склі вітражу Кентерберійського кафедрального собору в Англії намальований хлопчик, який тримає ключку в лівій руці і м'яч у правій руці. Фігура чоловіка, який б'є ключкою по м'ячу, збереглася в східному вікні Глочестерського кафедрального собору, побудованого на честь захоплення м. Кале у 1346–1347 рр. У копенгагенському музеї на вівтарі стоїть статуетка, на якій зображено два хокеїсти, які розігрують м'яч. Вона, за історичними документами, відноситься до 1333 р. [5, с. 6].

Поява на Європейському континенті ігор, схожих з хокеєм, історики пов'язують з пануванням римлян. Римські воїни принесли з Греції паганіку – гру зігнутою палицею і м'ячем, обтягнутим шкірою і набитим пір'ям. Мабуть, від неї беруть свій початок такі ігри, як кольбе в Німеччині, хет кольвен в Голландії, а потім херлінг в Ірландії і шинті в Шотландії. Сучасна назва гри хокей, можливо, походить від старофранцузької хоке (hoquet) – палиця пастухів з крюком. Багато істориків вважають, що родоначальниками хокею на траві є пастухи, які у вільний час грали в нього на літніх пасовищах. З інших джерел відомо, що назва хоки (hockie) вперше згадується в Ірландії у 1527 р. На початку середньовіччя в ряді графств свята збирання врожаю називалися співзвучним словом хоуки або хоки. У середньовіччі гра була в занепаді, пам'ятники, що відносилися до цього історичного періоду, не збереглися.

У сучасному вигляді хокей на траві з'явився у XIX ст. в Англії. Базою розвитку були школи та університети. Перший хокейний клуб «Блекхіт» (Лондон) був заснований у 1861 р. Гравці збиралися у готелі «Принцеса Уельська», вибирали собі

з мішка капелюхи червоного або синього кольору (ці кольори клуб зберіг і до теперішнього часу) і виходили грати на місцеве поле – червоні проти синіх. Гра тоді велася обома сторонами ключки. М'яч був досить легким, виготовлявся з чорної гуми і мав форму куба. Хокейне поле мало розміри 200 на 60 ярдів. Незабаром за «Блекхітом» в районі Лондона з'явилися і інші хокейні клуби: «Теддінгтон», «Сурбітон», «Річмонд», «Іст Суррей». Перші правила гри, які зокрема, визначали, що в грі можуть брати участь не більше 30 осіб з кожного боку, були розроблені у 1852 р. у Харроу (Harrow), а в 1860 р. у Ітонському коледжі були затверджені правила гри [4, с. 12].

У кожній школі, в кожному клубі в той час був свій варіант правил гри. Першим клубом, який спробував стандартизувати правила, був «Іст Суррей». У правилах 1875 р. говорилося, що «ключка не повинна підніматися вище за плече», «гол не може бути зарахований, якщо м'яч був забитий з відстані більше ніж 15 ярдів від стійки воріт», «м'яч повинен бути білого кольору». У правилах, розроблених в клубі «Теддінгтон», заборонялася гра рукою. М'яч повинен мати форму кулі, і, найголовніше, встановлювалася обов'язкова розмітка кола удару, з якої можна забивати м'ячі [8, с. 5].

У 1886 р. сім клубів утворили хокейну асоціацію. Вони продовжували грати зі старими кулями з крикету, замість чорного каучуку, запропонованого одним із членів-засновників клубу «Блекхіт». У кожній команді брало участь одинадцять гравців.

У наступні роки воїни розповсюдили хокей на траві по всій території Британської імперії. У 1895 р. було зіграно перший міжнародний турнір з цього виду спорту, який регулювався Радою з хокею на траві. Уельс переміг Ірландію з рахунком 3:0.

У цей час гра набувала популярності за межами Європи. Індія – одна з численних колоній Британії, взяла участь у змаганнях з хокею на траві, після того як британські службовці ознайомили їх з грою. У 1885 р. в Калькутті були організовані перші клуби. За десять років в Індії почали проводити турніри Ага Хана та Кубок Беїона. Хокей на траві було зроблено національним видом спорту Індії [3, с. 17].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день питання виникнення та розвитку хокею на траві досліджено частково. Опра-

цювання літературних джерел дало змогу визначити, що короткі історичні відомості про гру містяться у підручниках, збірниках, періодичних виданнях. Проте викладений матеріал має певні розбіжності.

У той же час потребують уточнення наукові дослідження щодо передумов появи хокею на Олімпійських іграх.

Виклад основного матеріалу досліджень. Олімпійські ігри в Лондоні розпочалися 27 квітня 1908 р. і тривали шість місяців. У ті роки ще не існувало традиції давати країні – організаторам Олімпіади право включати в цикл змагань найбільш популярні в даній країні ігри. Проте англійські організатори наполягли на включення до програми змагань всіх видів спорту, які в той час були популярні на Британських островах. Внаслідок цього на Олімпійських іграх у Лондоні було вручено медалі у 22 видах спорту, що стало рекордом в порівнянні з трьома попередніми Олімпіадами [5, с. 7]. Саме завдяки наполегливості господарів Олімпійських ігор до програми змагань включено хокей на траві.

На початку ХХ ст. хокей на траві був відомий в англомовних країнах: на Британських островах, в Австралії, Канаді, Новій Зеландії, а також в Індії та деяких Африканських країнах. В Європі він ще не набрав такого розмаху і зацікавленості у людей.

Формування організаторами Олімпійських ігор хокейного турніру проходило тривалий період, тому змагання почалися 29 жовтня 1908 р. З Європейського континенту на хокейних змаганнях брала участь команда Франції і клуб «Уленхорстер» з Гамбурга (Німеччина). До складу учасників турніру були включені команди Англії, Шотландії, Уельсу та Ірландії. За нині існуючими правилами, до участі у змаганнях на Олімпіаді команди Англії, Шотландії та Уельсу не повинні бути допущені, так як членом МОК є тільки Великобританія. Не могла брати участь в іграх і німецька клубна команда, яка не мала статуту національної олімпійської збірної. Змагання відбувалися на стадіоні «Уайт-Сіті». Трав'яне покриття було низької якості, тому гравцям було важко показати хорошу майстерність під час гри. Турнір розпочався з чвертьфінальних матчів і проводився за олімпійською системою вибування з боротьби за головний приз після першої поразки. За результатами жеребу в чвертьфіналах зустрілися Англія і Франція, Шотландія і Німеччина. Команди Ірландії та Уельсу відразу зіграли півфінальний матч.

Матчем відкриття стала зустріч Шотландія-Німеччина. Шотландці взяли гору з рахунком 4:0. Визначною подією в цьому матчі було те, що в ньому виявився гравець, що забив перший м'яч в олімпійській хокейній історії. Ним став лівий інсайд шотландців Ін Лейнг. Цікаво відзначити, що автор першого олімпійського голу ніколи більше не грав за збірну своєї країни. У другому чвертьфіналі збірна Англії без особливих зусиль перемогла команду Франції – 10:1. У цей же день у першому півфіналі ірландці обіграли Уельс – 3:1, а у другому півфіналі англійці перемогли шотландців – 6:1. Фінальна гра між командами Англії та Ірландії пройшла за повної переваги англійських хокеїстів і закінчилася

з рахунком 8:1. Кращим гравцем змагань був визнаний англійський хокеїст Стенлі Шовеллер. Він був єдиним гравцем, який виступив і на наступному олімпійському турнірі, через 12 років.

На наступних Олімпійських іграх у Стокгольмі у 1912 р. змагання з хокею на траві не проводилися. Гра з ключками не була популярною в скандинавській країні, тому організатори змагань відмовилися проводити турнір. З іншого боку у шведів не було досвіду проведення змагань подібного рівня з хокею на траві (забезпечення майданчиками і суддівством змагань), а країн, які подали заявку для участі у турнірі було дуже мало.

Наступні Олімпійські ігри у 1920 р. були проведені в Антверпені. Наслідки воєнних дій у Першій світовій війні негативно позначилися на організації змагань. Початок турніру знову було перенесено. Ігри проводилися після завершення олімпійської програми. У протиборстві з хокею на траві взяли участь чотири команди: Велика Британія (представником була збірна Англії), Данія, Франція та Бельгія. Змагання відбулися на олімпійському стадіоні в Антверпені за коловою системою. У першому матчі взяли участь збірні команди Бельгії та Франції. Напружена гра закінчилася вольовою перемогою бельгійських спортсменів з рахунком 3:2. Наступний поєдинок закінчився впевненою перемогою англійських хокеїстів над господарями турніру – 12:1. Ця гра запам'яталася також історичним досягненням: центральний нападник збірної Англії Стенлі Шовеллер був єдиним учасником перших змагань з хокею на траві на Олімпіаді 1908 р. і зміг відзначитися забитими голами в фіналі Олімпійського турніру в Антверпені через двадцять років.

Потім збірна Великобританії впевнено обіграла данців – 6:1. Французи програли датчанам 1:9 і міцно закріпилися на останньому місці. Англійцям залишалося провести всього один матч з командою Франції, але французи не з'явилися на гру. Арбітри оголосили команду Великобританії переможцем матчу. В останньому матчі турніру в Антверпені данці обіграли бельгійців з рахунком 5:2. Вперше в історії олімпійських турнірів було проведено нагородження трьох призерів змагань. Золоті медалі були вручені англійцям, срібні – данцям і бронзові – бельгійцям.

У 1928 р. перемогу на Олімпійських іграх святкували хокеїсти Індії. У всіх іграх вони не пропустили жодного м'яча у свої ворота. Вони домінували і на наступних турнірах на Олімпійських іграх до 1956 року (6 турнірів виграли), також перемогли у 1964 і 1980 рр. Збірна команда Пакистану вибороли золоті медалі на Олімпійських змаганнях з хокею на траві в 1960, 1968 та 1984 рр. Хороші результати на Олімпійських іграх показували хокеїсти Німеччини, Нідерландів та Австралії [5, с. 7].

До 70-х рр. ХХ ст. матчі з хокею на траві проводилися на трав'яному газоні. На Олімпійських іграх 1976 р. в Монреалі представили поля на синтетичній основі. Модернізація стала проривом у розвитку хокею на траві. Синтетичне покриття стало міжнародним стандартом, оскільки його плавність дозволила збільшити швидкість гри. Важливою перевагою штучної поверхні ста-

ла висока вартість догляду за трав'яним газоном. Зміни відбулися і з розмірами ключки. Ширину ключки збільшили, а довжину – зменшили, оскільки вже не потрібно застосовувати велику силу для удару і ведення м'яча, як на трав'яних полях. Гак зробили зігнути, що дозволило гравцям ловити м'яч, особливо в кутах майданчика. Виробники ключок почали експериментувати з міцнішими матеріалами (вуглецеве волокно, скловолокно) і на сьогоднішній день дерев'яні знаряддя майже не використовуються [6].

Висновки. Аналіз методичної літератури дозволив проаналізувати розвиток хокею на траві у світі та його появу на Олімпійських іграх. Важливим поштовхом у розвитку гри слід вважати панування римських воїнів на території теперішньої Європи. Значний вплив мали жителі Британських островів та колонії, які входили до складу Великої Британії.

Поворотним моментом у розвитку хокею на траві стало включення його до програми Олімпійських ігор. Організаторам змагань вдалося переконати посадовців на користь цієї гри. Перші турніри з хокею на траві не були масовими, хоча вони викликали інтерес у вболівальників. Хокей на траві у Великій Британії був популярним видом спорту. Хороші результати показували французькі та німецькі хокеїсти, але для розвитку гри потрібно було збільшити кількість учасників.

Для розширення географії Олімпійських ігор організатори зробили свій вибір на бельгійському портовому місті Антверпені. Перетин морських шляхів дав змогу туристам та морякам з різних країн відвідати змагання та ознайомитись новими видами спорту, зокрема з хокеєм на траві. Всі ці чинники дозволили вивести хокей на новий рівень від аматорської рухливої гри до динамічного та захоплюючого виду спорту, який привернув увагу людей з багатьох країн світу. Тому включення хокею на траві до програми Олімпійських ігор слід вважати важливою подією у його становленні та розвитку. Перші Олімпійські турніри з хокею на траві засвідчили про нагальну потребу в організації, яка б об'єднала всі федерації країн учасників та стала головним центром для здійснення управлінської діяльності. Тому Міжнародна федерація хокею на траві була створена лише у 1924 р. після проведених двох турнірів на Олімпійських іграх (1908, 1920 рр.)

На сьогоднішній день хокей на траві по праву знаходиться серед найпопулярніших та відомих видів спорту. За підтримки Міжнародної федерації хокею на траві проводяться турніри, організовуються майстер-класи для дітей, розробляються нові види ігор (хокей 5 на 5, пляжний хокей, парний хокей). Нові альтернативні види спорту сприяють глобальному розвитку хокею на траві та підвищенні майстерності гравців.

Список література:

1. Hockey player // Популярный журнал о хоккее на траве. 2007. № 1. 48 с.
2. Hockey player // Популярный журнал о хоккее на траве. 2008. № 3. 48 с.
3. Hockey player // Популярный журнал о хоккее на траве. 2009. № 3. 48 с.
4. Вайн Хорст Хоккей на траве. Техника и тактика / Х. Вайн. – М., Физкультура и спорт, 1980. – 104 с.
5. Курочкін В.Г. Правила з хокею на траві / В.Г. Курочкін, О.О. Борисов, Г.В. Курочкін. – Київ: Ювента, 2011. – 138 с.
6. Савин В.П. Теория и методика хоккея: учебник для студ. высш. учебных заведений / В.П. Савин. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 400 с.
7. Федотова Е.В. Хоккей на траве. Азбука спорта / Е.В. Федотова. – М.: Физкультура и спорт, 2005. – 279 с.
8. Федотова Е.В. Хоккей на траве: состояние, тенденции развития, перспективы: Метод. разработка. – М., ФХТР. – 2004. – С. 2–25.

Кривенко Ю.А., Курочкін В.Г.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

ПЕРВЫЕ ТУРНИРЫ ПО ХОККЕЮ НА ТРАВЕ НА ОЛИМПИЙСКИХ ИГРАХ И ПРЕДПОСЫЛКИ ИХ ВОЗНИКНОВЕНИЯ

Аннотация

В статье освещены особенности возникновения и развития хоккея на траве в мире. Появление на территории Европы игр похожих на хоккей ученые связывают с влиянием римских воинов на континенте. Они позаимствовали игру в греков и распространили ее между другими жителями соседних стран. Главным центром развития современного хоккея на траве стали школы и университеты Англии во второй половине XIX в. Важным этапом в развитии игры считают включения ее в программу Олимпийских игр.

Ключевые слова: хоккей на траве, турнир, история, спортивные игры, Олимпийские игры.

Krivenko Y.O., Kurochkin V.G.

Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University named after Gregory Skovoroda

FIRST TOURS WITH HONEY ON THE FIELD ON OLYMPIC GAMES AND THE PRECAUTIONS OF THEIR DAMAGES

Summary

The article highlights the peculiarities of the origin and development of hockey on the field in the world. The appearance in Europe of games similar to hockey scientists associate with the influence of Roman warriors on the continent. They borrowed the game from the Greeks and distributed it among other inhabitants of the adjoining states. Schools and universities in England in the second half of the nineteenth century became the main focus of modern hockey development on the field. An important stage in the development of the game is its inclusion in the program of the Olympic Games.

Keywords: hockey in the field, tournament, history, sports games, Olympic games.